

Заколябіна Я.І., магістрант кафедри дизайну

Луцький національний технічний університет

ПРОДУКТИ УТИЛІЗАЦІЇ ЯК ОБ'ЄКТИ ЕКОДИЗАЙНУ

Анотація. У статті висвітлено доцільність використання продуктів утилізації в процесі формотворення окремих об'єктів або середовища в цілому з метою очищення довкілля, керуючись поняттям «екодизайн». Проведена класифікація продуктів утилізації та створених з їхнім використанням об'єктів дизайну.

Ключові слова: екодизайн, продукти утилізації, вторинна переробка.

Аннотация. Заколябина Я.И. *Продукты утилизации как объекты экодизайна.* В статье отражена целесообразность использования продуктов утилизации в процессе формирования отдельных объектов или среды в целом с целью очистки окружающей среды, руководствуясь понятием «екодизайн». Проведенная классификация продуктов утилизации и созданных с их использованием объектов дизайна.

Ключевые слова: екодизайн, продукты утилизации, вторичная переработка.

Annotation. Zakolyabina Y.I. *Products of utilization as objects of ecodesign.* In the article expedience of the use of products utilization in the process of creation form of separate objects or environment is reflected on the whole with the purpose of cleaning environment, following a concept «ecodesign». Conducted classification of products utilization and objects of design created with their use.

Keywords: ecodesign, products of utilization, second processing.

Надійшла до редакції 04.05.2010

Постановка проблеми і актуальність теми. У сучасній проектній діяльності значну роль відіграє екологічний аспект. Інтенсивна діяльність людства, спрямована на створення комфортних умов існування, привела до порушення екологічних зв'язків, вичерпання природних ресурсів, забруднення довкілля. Навколишнє середовище потребує очищення, якого можна досягнути засобами екодизайну. Пляшки, пластикові стакани, виделки та ложки, автомобільні шини та інші продукти утилізації, які створюють естетичний дискомфорт необхідно впорядкувати за допомогою екологічного дизайну.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження способів проектування екологічно чистого середовища зводиться до використання екологічно чистих об'єктів та зміни відношення людства до довкілля. Вчений Білл Моллісон у своїх дослідженнях звертається до поняття «пермакультура», описуючи її як систему дизайну, засновану на етиці, тобто на відповідному відношенні людства до Землі, оточуючих, та передбачає власний матеріальний і духовний внесок [5]. Дослідження екокультури у своїх наукових напрацюваннях висвітлюють Денисов В.В., Марфенін Н.Н та інші науковці [1;3]. Морффат, Маслов Н.В. пропонують підтримувати екологію навколишнього середовища, проєктуючи будівлі, які зберігають енергію за рахунок використання сонячних батарей та інших новітніх технологій [4;6]. Проблема та шляхи вирішення засмічення міст висвітлюється у праці Лекі [2], у періодичних виданнях та мережі Internet [7;8]. Отже, у процесі дослідження було виявлено, що існує проблема забруднення та шкідливого впливу продуктів утилізації на довкілля та запропоновані деякі шляхи її вирішення, проте не всі вони є ефективними. Вирішення екологічної проблеми засобами дизайну з метою очищення висвітлюється частково та переважно на основі створення нових об'єктів дизайну із продуктів утилізації [9].

Мета та завдання роботи. Метою роботи є дослідження продуктів утилізації в контексті екодизайну, їх вплив на довкілля та аналіз створених об'єктів з використанням предметів вторинної переробки.

Основними завданнями цієї роботи є: дослідження стану навколишнього середовища; визначення поняття «екодизайн»; класифікація продуктів утилізації та створених з їхнім використанням об'єктів дизайну.

Виклад основного матеріалу. На межі ХХ-ХХІ століття стала актуальною глобальна проблема екології. Впровадження у виробництво найновіших досягнень науки і техніки, поява нових технологій, енергоджерел і матеріалів призвели до революційних змін у житті суспільства. Людство вступило в епоху науково-технічної революції, що посилює антропогенний вплив на природу. В результаті цього забруднюється природне середовище, випадають кислотні дощі, зменшується озоновий шар землі, погіршується стан здоров'я людей тощо.

З кожним днем продукти утилізації все більше заповнюють навколишнє середовище. Фахівці вважають, що в Україні приблизно 2 млрд. тон щорічних твердих промислових відходів таких, як: використані пластикові стакани, пакети та пляшки, упаковки з товарів та ін.. Термін розкладання пластикового пакету близько двохсот років, а в результаті його спалювання в атмосферу виділяються отруйні та шкідливі речовини, використовується значна кількість паливних ресурсів. Головним є те, що цей підхід не вирішує проблеми забруднення середовища, а лише переводить її в новий, не менш небезпечний рівень. Місця, в яких зберігаються відходи є шкідливими для довкілля, погіршують здоров'я людей, завдають шкоди ґрунту і запасам питної води.

*Рис. 1. Бесідка
зі скла*

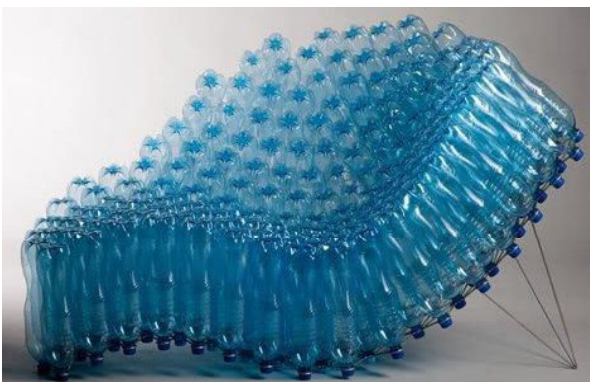
Рис. 4. Лампа із картону

Рис. 2. Диван із монет

Рис. 5. Стілець із корку

*Рис. 3. Вироби із
пластику:
а – диван; б – стілець*

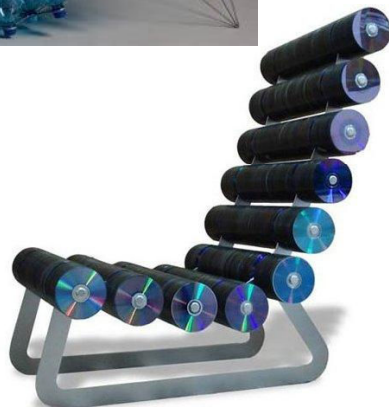

Рис. 6. В'язане авто

В результаті такої складної екологічної ситуації неспинно скорочується населення України: за 10 років – на 4,1 млн. чоловік. Лише впровадження замкнутого циклу переробки побутових відходів дозволить вирішити цю проблему. Для того, щоб життя було комфортним, необхідно очищувати навколишнє середовище, намагатись творити з найменшим втручанням в природу, використовуючи для цього методи екодизайну.

Аналізуючи проблеми між природою й суспільством необхідно звернутися до поняття культури, як захід оволодіння людиною самого себе й власного відношення до природи та до інших людей. Необхідність турботи про природу, етичного ставлення до навколишнього середовища та суспільства призвело до появи нового напрямку у мистецтві та дизайні. Розглядом екологічних питань у проектно-художній діяльності займається один з молодих напрямків в проектуванні – «Екодизайн». На сьогоднішній день не існує чітко визначеного поняття «екодизайн», так як він охоплює безліч напрямків. У найбільш загальному сенсі «екодизайн» - це система наукових досліджень і заходів, направлених на забезпечення «екологічно свідомого» розвитку житлового і робочого простору людини.

У літературі можна зустріти такі поняття як, «екологічний дизайн», «екодизайн», «біодизайн», «етичний дизайн», «стійкий дизайн» та всі наведені поняття ототожнюються саме з культурним відношенням до оточення.

У сучасному розумінні «екодизайн» – це складний науково-практичний комплекс, що залучає науку, освіту, суспільно-практичну та проектну діяльність людей. Екологічне мислення – це рівень знань, культури виховання, при якому кожна людина в своїй професійній діяльності переслідує мету – створення якнайкращих умов раціонального співвідношення суспільного і природного середовища.

Найактивніше поняття та принципи «екологічного дизайну» застосовують на Заході, дотримуючись програм раціонального поводження з природою, спрямованого перш за все на вторинну переробку продуктів утилізації. В Україні звертаються до застосування екологічно чистих матеріалів у процесі формотворення інтер'єру.

Забруднення навколишнього середовища можна усунути шляхом використання продуктів вторинної переробки в процесі формотворення. Сучасні дизайнери починають створювати предмети інтер'єру та екстер'єру, які формуються зі сміття.

Продукти утилізації можна класифікувати за типом сировини: скло, пластик, папір (картон), метал, дерево, тканина, резина та ін.

До дизайнерських об'єктів, які сформовані зі скляних продуктів утилізації належать малі об'ємно-просторові об'єкти: настільні та підвісні лампи різноманітних форм та розмірів, стелажі, підставки, лавки для відпочинку у парку, дивани та цілі архітектурні об'єкти такі, як бесідки та будинки (рис. 1). Всі названі предмети простору сформовані з пляшок різних за формою та розмірами. Такі об'єкти доцільні не лише з екологічної точки зору, а й з естетичної. Наприклад, використання в процесі формотворення архітектурних споруд різнобарвних пляшок створює враження присутності вітражу. Предмети, виконані з пластику переважно зустрічаються у формотворенні джерел освітлення. До них належать бра та люстри з пляшок, виделок та ложок, стаканів, ручок, ящиків, різноманітних флаконів та дисків (рис. 3а; 3б). Також до об'єктів, які

складаються з продуктів утилізації, що виготовлені з пластику належать: зонтик з рентгенівських знімків, диван з пляшок, крісло з компакт - дисків, стільці з ящиків для тари, вішалки з пляшок, а також різноманітні композиції з використаних клавіатур та плівок з відеокасет.

Наступним видом продуктів утилізації, з яких дизайнерами створюються предмети простору є папір та картон. Прикладом є дивани з газет, декоративні ялинки з ящиків, лампи з картонних аплікацій, столи та полички з книжок та ін. (рис. 4).

Із металевих відходів, призначених для вторинної переробки формуються не менш естетично доцільні вироби: крісла та дивани з монет, лампи виконані з використанням прасок та велосипедного керма, стільці із жерстяних пляшок, та скульптури сформовані із використаних запчастин, бочок та іншого металевого брухту (рис. 2). Дерев'яні продукти утилізації при гармонійному компонованні утворюють: дивани, лавки та стільці із скейтів, лиж, бейсбольних биток та корків з напоїв (рис. 5). Дизайнери із старих, непотрібних речей з тканини формують дивани та стільці, лампи та килими, а також незвичні скульптури, такі, як авто (рис. 6).

Висновки. Глобальна проблема екологічного стану Землі змусила дизайнерів звернутись до інших методів проектування. Екодизайн, в основі якого лежить турбота про навколишнє середовище формує новий світогляд та повинен враховувати загальний життєвий цикл розвитку продукту, від видобутку сировини до утилізації.

Отже, на даний час актуальним є метод екодизайну, який базується на очищенні навколишнього середовища за допомогою організації продуктів утилізації в єдину композицію, створення з відходів будівельних матеріалів та об'єктів простору. Проектуючи, дизайнер повинен передбачити цикл існування виробу: виробництво – вжиток – переробка. Таким чином, в кожному об'єкті має бути запрограмована можливість його використання як сировини для іншого виробу, щоб повторити замкнутий цикл природи.

Подальший напрямок дослідження. Подальшим напрямком дослідження є пошук стильових форм у проектуванні об'єктів з використанням продуктів вторинної переробки.

Література:

1. Екология города [Текст]: учеб. пособие / А.С. Курбатова, И.А. Денисова, В.Л. Бондаренко ; под ред. В.В. Денисов. – М.: Ростов н/Д: МарТ, 2008. – 832 с.
2. Леки Дж. Больше домов и мусора... Организация самообеспечения [Текст]: практическая информация / Джим Леки. – New York : Sierra Club Books, 1981. – 435с.
3. Марфенин Н.Н. Современные проблемы экологии. Программа курса [Текст] : учеб. пособие / Николай Николаевич Марфенин. – М. : МНЭПУ, 1998. – 23 с.
4. Маслов Н. В. Градостроительная экология [Текст]: учеб. пособие / Николай Васильевич Маслов ; под ред. М. С. Шумилов. - М. : Высш. шк., 2002. – 284 с.
5. Моллисон Б. Введение в пермакультуру (пер. с англ.) [Текст] / Билл Моллисон. – Минск, 2003. – 266 с.
6. Моффат А.С. Использование ландшафтной архитектуры для сохранения энергии [Текст] / А.С. Моффат, М. Шиллер. – New York, 1981. – 223 с.
7. Николаевская областная интернет-газета [Электронный ресурс]: Борьба с мусором - это борьба со следствием, а не с причиной / С. Исаков. – Режим доступа: <http://novosti-n.mk.ua/analytic/read/?id=599>.
8. Природа України [Электронный ресурс]: Психологія сміттьєвого питання / О. Негрїїв. – Режим доступа: <http://pryroda.in.ua/blog/tag/smittyta>.
9. Novate [Электронный ресурс] : еко-винаходи дизайнерів та архітекторів. – Режим доступа : <http://www.novate.ru>.